DE

PLACENTAE INFLAMMATIONE.

DISSERTATIO

INAUGURALIS MEDICA

QUAM

CONSENSU ET AUCTORITATE

GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS

IN

ALMA LITERARUM UNIVERSITATE

FRIDERICA GUILELMA

UT SUMMI

IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES

RITE SIBI CONCEDANTUR

DIE IX. M. JULII A. MDCCCXLI.

H. L. Q. S.

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

MAURITIUS KOELLNER

POLONUS.

Opponentibus:

A. COHN, med. et chir. Dr.
N. GUTMANN, med. et chir. Dd.
V. BERNSTEIN, med. et chir. Cand.

BEROLINI,

TYPIS NIETACKIANIS.

VIRO

ILLUSTRISSIMO, GENEROSISSIMO

JOANNI AB OZEROFF,

RUSSORUM IMPERATORIS CLAVIGERO, PRIMO LEGATIONIS RUSSORUM BEROLINI SECRETARIO, PLURIUM SUMMORUM ORDINUM EQUITI AURATO,

CLEMENTISSIMO PATRONO

HASCE

STUDIORUM PRIMITIAS

PIO GRATOQUE ANIMO

D. D. D.

AUCTOR.

PRAEFATIO.

Medicos aevi antiquioris atque medii placentae morbos plane neglexisse, ex eorum scriptis elucet, equidem tres tantum commentationes recentiores obtinere potui, quae de placentae morbis singulatim agunt et quarum unam scripsit Brachet (1), alteram Stein jun. (2), tertiam Wilde (3); Carus in libro egregrio (4) nonnullas apposuit adnotationes ingeniosas et attentione dignas. Fortasse igitur lectores temeritatem mihi exprobrabunt, quod in argumento tam difficili et parum cognito tirocinium meum posuerim; at nihil est, quod tironi non sit difficile, ceterum minus vituperii eum in se suscipere existimo, qui in describenda materie occultiori ac difficiliori, quam qui in leviori satisque vulgata

---

(1) Des maladies du placenta cet. Journal général de Médecine cet. Tom. CII.

(2) Ueber die Krankheiten der Placenta u. s. w. V. Zeitschrift für Geburtskunde. Bd. V. Hft. 2.

(3) De cognoscendis et curandis placentae morbis. Berol. 1833.

(4) Gynaekologie. Th. II.

vires juveniles exerceat. Indulgeatis igitur velim, LL. BB., si, rem adgressus ingenio viribusque meis superiorem, desideriis Vestris minore ex parte satisfecerim.

Cap. I.
GENERALIA QUAEDAM.

Quodsi in causas inquirimus, quae effecerint, ut anatomiae pathologicae incrementa recentiori tempore comparata quod ad illustrandas placentae conditiones morbosas parum frugifera exstiterint ideoque pauciores tantum medici, quod in praefatione jam adnotavimus, in describendam hancce materiam incubuerint, has praecipue invenimus: primum placenta eum in corpore habet situm, ut sensibus nostris plane subducatur, neque tactu nec visu percipiatur. Deinde tempus, quo existit atque organi dignitatem habet, certis angustisque limitibus circumscribitur, si enim organismo expellitur sensibusque nostris offertur, functiones suas jam sustinuit et morbi ejus utrum tunc cognoscantur nec ne, parum interest. Nemo autem infitiabitur, summi esse momenti, ut de pathicis placentae conditionibus accuratiorem obtineamus notitiam; est enim organon quod per totam mulieris graviditatem, imo inter ipsum partum maximam sibi vindicat dignitatem et cujus morbosae mutationes effectum gravissimum tam in foetus vitam, quam in matris valetudinem exhibere solent. —

Quod ad anatomiam attinet, placenta vasis san-

guiferis ditissima est, quae cum tela cellulosa atque fibrosa massam spongiosam, in lobos (cotyledones) disseptam, constituunt. Haec structura, quamvis simplex, non arcet morbos, quibus alia corporis viscera obnoxia sunt; inprimis autem magnam analogiam intercedere videmus inter placentae et pulmonum affectiones, eam haud dubie ob causam, quod utriusque organi functio similis est, nam placentam quasi pulmonum vices sustinere, dum foetus nondum respirat, nemo est, qui ignoret. Porro morbi, quibus organa glandulosa obnoxia sunt, in utero occurrunt, id quod facile explicabimus, si antiquiorum anatomicorum opinionem sequimur, qui glandulas utero adscripserunt, cui tamen sententiae recentiores anatomiae periti fere omnes refragantur. Propter minorem organisationis atque vitalitatis gradum, qui placentae competit, morbi eam adgredientes maximam partem materiales sunt, rarius dynamici, si ab inflammatione discesseris, quippe quae organisationis et structurae mutationes saepe praegrediatur. Sed qualescunque sunt morbi placentae, semper duplicem ejus functionem, quae in sanguinis mutatione et foetus nutritione cernitur, perturbant. Quum placenta intime adhaereat utero et partem quasi organismi materni constituat, nemo mirabitur, morbis ejus matrem offendi praetereaque graviditatis typum atque decursum legitimum alienari. Fontem principem, ex quo diagnosin morborum internorum haurimus, organi aegrotantis functio laesa exhibet; sunt vero organa interna, inter quae placenta, quorum functio normalis ita se habet, ut sub

sensus nostros non cadat, quare ejus laesiones quidem suspicari, minime autem argumentis evidentibus probare possumus. Quid? quod ne localia quidem signa diagnosin dilucidare valent, quis enim est, qui dolorem ex placenta proficiscentem ab uteri dolore exacte distinguat. Nonnulli quidem, ut Wilde, signum pathognomonicum solum, omnibus paene placentae morbis commune, collocant in dolore continuo, magis aut minus vehemente, qui ab eo uteri loco, quem placenta occupat, ordiatur indeque ad regionem lumbarem, ad pudenda, ad femora progrediatur. Quam sententiam nimis audacter promulgatam esse censemus, quoniam placenta nonnunquam insolitum uteri locum tenet, quem deficiente inspectione oculari et exploratione manuali, definire nemo potest. Ipse etiam Wilde paulo post fatetur, solum dolorem uterinum ad morbos placentae plane cognoscendos haud sufficere. At si hoc symptoma incertum et anceps habemus, multo minus dignitatis reliqua sibi vindicant, quae ab auctoribus referuntur, ut inquies mulieris praegnantis et agrypnia, animi quaedam indispositio, morbo hysterico non dissimilis, pulsuum et temperaturae mutatio, inflatio ventris insolita aut tactus dolorificus, sanguinis per genitalia profluvium, cessatio motuum infantilium, signa abortum minitantia, multaque alia, quorum talis indoles est, ut placentae morbos quidem comitari, sed etiam uteri et cujuscunque visceris abdominalis affectioni originem debere possint. Necesse igitur est, medici praxin factitantes, praesertim obstetricii, quippe quibus gravidae, si aegrotant, frequentius

sese concredere soleant, summam dignitatem huic rei impendant atque dispiciant, num tandem signum placentae morbis proprium, ergo pathognomonicum, constitui possit. Quaeritur, quid pretii tribuendum sit auscultationi, qua Laennec et Lejumeau de Kergaradec ad detegendam et confirmandam graviditatem variasque ejus rationes usi sunt et recentiorum nonnulli ad cognoscendas placentae aegrotationes utuntur. Lejumeau de Kergaradec nimirum contendit, pulsationem simplicem, regularem, pulsui materno synchronicam, cum strepitu quodam folliculari conjunctam, parvo plerumque loco circumscriptam, interdum autem latius expansam, locum suum mutantem, intermittentem, quodammodo designare uteri locum, cui placenta affixa sit. Alii hanc pulsationem existere, haud quidem negant, verumtamen causam ejus in placenta, vel in arteriis uterinis, in regione insertionis placentae decurrentibus, ponendam esse dubitant; neque enim intermissiones nec variationes pulsationis, quippe quae nonnunquam locum mutet, aut latius expandatur, hac ratione explicari posse asserunt. Num ipsa fortasse placenta pulsationis sedem continet? Vix et ne vix quidem, ut mihi videtur; quum enim illa matris pulsui synchronica sit, concedere debemus, cor maternum immediate vim suam exserere in placentam, si opinionem illam tueri velimus. Sed immediata cordis materni in placentam efficacia argumentis anatomicis refutatur, tam enim disquisitiones cultro institutae, quam materiarum fluidarum in vasa injectiones extra dubitationem posuerunt, inter uteri

gravidi et placentae vasa non directum esse commercium. Ceterum plures scriptores hanc sententiam diserte impugnant; Dugés enim affirmat, placentam minime cordi eatenus aequiparandam esse, ut alterna contractione ambitum suum mutare et pulsationem proferre possit; sanguinem velut per vasa capillaria continuo cursu, itaque sine pulsu, per eam circumvehi. Haus, qui pulsationem illam observari non diffitetur, vel ab aorta, vel ab arteriis iliacis eam pendere existimat; praecipue sonum relative plenum atque clarum sibi persuadere dicit, causam pulsationis in vase quodam majore residere; plures denique ejus variationes explicandas esse putat situ relativo, qui inter uterum aut foetum et aortam, vel arterias iliacas intercedat. Etiamsi autem largiamur, locum, quo pulsatio illa auditur, placentae insertionem indicare, parum tamen quod ad certam diagnosin proficimus, quoniam partes illi loco finitimae haud minus, quam placenta ipsa aegrotare possunt.

Si ad divisionem morborum placentae, quam sequi solent scriptores, animum advertimus, non aliam invenimus, ac divisionem morborum in universum. Distinguuntur enim proxime morbi acuti et chronici, quorum differentia in breviore aut longiore decursu cernitur; deinde morbi dynamici, in quibus organisatio partis laborantis nullam ostendit mutationem, et organici, qui texturam mutant, sed per hancce mutationem quoque vires vitales offendunt. Major morborum organicorum numerus originem debet praegressis dynamicis, singulatim in-

flammationi, quamobrem hanc, tanquam plurimorum placentae morborum fontem, hoc in opusculo fusius describam.

Cap. II.

DE PLACENTAE INFLAMMATIONE.

Inflammatio placentae, quam nonnulli minus apte placuntitidem vocant (haec enim vox hybrida est, quoniam vocabulo latino terminatio graeca »itis« additur (1)], non solum morbus placentae gravissimus, verum etiam frequentissimus est, quoniam, ut in primo capite commemoravi, reliquorum morborum plurimi vel ex hac proficiscuntur, vel eam comitem habent. Hac igitur parte placenta non discrepat ab aliis organis, nam qualemcunque corporis partem spectas, inter morbos eam petentes nullum reperies inflammatione frequentiorem. Utrum placentae inflammatio quod ad sedem differat, utrum v. c. eam dispescere liceat in superficialem seu erysipelaceam et in phlegmonosam, seu parenchymatosam, nec ne, in suspenso relinquam, fateri enim oportet, subsidia diagnostica hucusque nimis manca esse, quam ut tales subtilitates dirimere possimus. Scire igitur sufficiat, hujus inflammationis focum cerni in systemate vasorum capillarium, quod in placenta maximum evolutionis gradum obtinet ac generatim summa dignitate gaudet. Etsi prodromi

(1) Adnotatio: Minus vituperanda fortasse erit vox „placoitis“ a graeco πλακοῦς, s. ἡ πλακόεις, quae placentam crustaceam significat.

varii generis hanc inflammationem antecedere possunt, tamen primum symptoma, quod ejus suspicionem movet, in dolore positum est, quem explicatu difficilem esse, si nervos placentae derogemus, multi contendunt. Quamquam ipsa placentae substantia vere nervis carere videtur, tamen aliquomodo dolorem cum ejus inflammatione conjunctum explicari posse arbitror. Meditemur quaeso majorem actionem vitalem, quam inflammatio secum fert, porro sympathicam uteri, cum placenta intime conjuncti, affectionem, vehementem turgescentiam et expansionem, cui partes per largiorem sanguinis affluxum vasorumque oppletionem submittuntur; respiciamus porro experientiam, quae nobis persuadet, alias quoque partes, quae statu normali sensibilitatis expertes sunt, ut ossa, cartilagines, ligamenta tendinosa, imo pilos, per inflammationem ita mutari, ut dolores moveant. Quae cum ita sint, placentam quoque inflammatam doloris fontem exhibere posse haud dubitabimus. Tela atque fabrica placentae minime inflammationis indolem commutant, verumtamen in decursum exitumque ejus influunt, nec non signa objectiva obscuriora reddunt, quam in aliis inflammationibus. — Itaque inflammationem placentae incipere ineunte dolore, ut antea dixi, asserere licet, qui quidem dolor, magis aut minus gravis, secundum Brachet per brevia intervalla, mitescit, tunc vero exacerbatur et ad regiones lumbares et ad femora propagatur. Hac parte dolor consimilis est illi, qui uteri inflammationem concomitatur. Remissiones ejus ita sese habent, ut adaucta locorum an-

tea nominatorum sensilitas nullo tempore exstet. Wilde, qui hanc inflammationem saepius sese observasse affirmat, dolorem esse dicit urentem, distendentem, plerumque a fundo uteri ad coxam utramque proficiscentem, gressu aegrotantium et corpore erecto increscentem, situ autem supino vel laterali mitescentem. Gradus doloris non omnibus in casibus idem est, pendet enim ab inflammationis intensitate, a stadio ejusdem, a majore aut minore aegrotae sensibilitate. Hac autem re uteri et placentae inflammatio aliquam differentiam ostendit, nam in placuntitide, ut hac voce utar, doloris acerbitas nunquam tantum obtinet gradum, quantum in metritide; tactus etiam et pressio regionis uterinae multo aegrius feruntur ab iis, quae uteri, quam quae placentae inflammatione laborant. Exploratio per vaginam instituta praeter auctum dolorem, qui plerumque locum habet, nihil anomali offert. Noli autem putare, inflammationem nostram modo stipari symptomatibus topicis ad locum affectum pertinentibus; alia etiam in conspectum prodeunt, tam universalia, quam localia per consensum excitata, corporisque totius valetudinem offendentia. Primum mentio facienda est febris, quae, etsi aliquantum varians, in acuta placentae inflammatione (de chronicae enim diagnosi tantummodo hypothetica quaedam proferri possunt) nunquam desideratur. Generatim autem febris levior esse solet, typo remittente conspicua. Tempore vespertino, quo exacerbationes apparent, aegrota conqueritur dysphoriam universalem, corporis languorem artuumque dedolationem,

tensionis sensum femora perstringentem, quibus mox horripilationes atque horrores supervenire solent. Pulsus, in remissione modo leviter acceleratus inter exacerbationem invenitur tensus, duriusculus, interdum durus, semper frequens; capitis dolor adest, gravitas, temulentia, cutis calor et siccitas; vultus anxietatem aliquam exprimere dicitur. Sed deficiente etiam exacerbatione valetudinis universae perturbationes animadvertuntur, ut anorexia et dyspepsia, aucta sitis, lingua muco albido aut sordido obducta, inquies, somnus parvus et turbatus. Quod ad secretiones et excretiones attinet, alvus plerisque in casibus obstipata invenitur, urina solito parcior et saturior; nonnunquam mictus difficilis locum habere dicitur. Si manu exploramus abdomen, fere nunquam propriam ejus mutationem, quae ad morbum placentae referri possit, reperimus; temperatura ejus quandoque aucta; rarius tensio atque durities observantur. Ubi inflammatio aliquantum protracta est, non universalia quidem symptomata (febrilia) adaugentur, sed locales affectiones crescunt, praecipue si inflammatio non singulari loco circumscribitur, sed vel totam placentam, vel majorem ejus partem adgressa est. His enim in casibus mulier vehementiorem abdominis gravitatem ac pressionem accusat, quibus ardor inter mingendum, stranguria, imo interdum ischuria adjiciuntur. Sub his motus infantis vel ex toto deficiunt, aut si locum habent, admodum exigui obscurique sunt. Qui haec omnia intuetur, partus laborem hocce morbo semper a norma abalienari suspicabitur, facile autem errabit,

etenim si complicationes omnes absunt, nominatim si uterus affectionis expers est, parturitio placentae inflammatione raro turbatur, quippe molimina sufficientia, debito non dolorificentiora, exoriuntur.

Haec fere habemus placuntitidis signa et symptomata, quae quo minus certa sunt et essentialia, eo facilius errores quod ad diagnosin admittunt, etiamsi auscultationem supra laudatam in auxilium vocamus. Quinam morbi cum placentae inflammatione possint confundi et ab ea debeant dignosci, breviter exponam.

a) Metritis. Dolores hanc inflammationem comitantes partim graviores sunt, partim continentes, non remittentes, ut in placuntitide; aegrotae majorem ventris sensilitatem conqueruntur et interdum ne leviorem quidem ejus contactum sustinent. Universalis affectio ad majorem gradum evehitur: febris enim typum offert continentem, cum pulsu frequentissimo, duro, admodum tenso; vultus magis decomponitur, facies plerumque pallescit et collabitur, per noctem deliria, nonnunquam lipothymiae oriuntur. Quodsi inflammatio superiorem uteri partem tenet, manu imposita hanc duram, tensam, valde dolorificam invenimus, si vero os et collum uteri inflammationis sedem exhibent, exploratio per vaginam adjuvat diagnosin, nam hoc in casu vaginam calidam et siccam, os uteri tactu dolorificum, nonnunquam ita tumefactum reperimus, ut labium ejus anterius formam vesicae, totam explentis vaginam, prae se ferat. Molimina parturientium, si huic inflammationi superveniunt, non modo inania sunt, sed etiam ma-

ximis doloribus conjuncta; denique metritis (acuta scilicet) decursum celeriorem ostendit, quam placentae inflammatio.

b) Rheumatismus uteri. Hic morbus eo insignitur, quod symptomata malum inflammatorium imitantia simul nervosi aliquid ostendunt. Dolores nimirum lancinantes aut trahentes lumborum, pelvis, regionis sacrae, ventris infimi, femorum, per aliquod tempus antecedunt, typum habentes intermittentem; interdum nonnullas ante parturitionem hebdomades exoriuntur et moliminum specie medicum fallunt. Si dolores illi ad musculos abdominales provehuntur, quod haud raro accidit, venter magis applanatus, quam inflatus invenitur, tactu maxime dolorificus. Ad symptomata dicta localia frequentes accedunt horripilationes, quas aestus praeterfugiens sequitur, febris autem exquisita raro exstat; quae tamen si adest, pulsus frequens, plerumque magnus atque mollis, cutis sudoribus vaporosis obtecta, vel saltem ad transpirationem opportuna, urina sedimento roseo praedita, observantur.

Ineunte partu, imo aliquanto prius, magna animadvertitur sensilitas uteri, praecipue oris ejus, et molimina si intrant, brevia esse solent, interrupta, debiliora, insuetis cum doloribus juncta.

Quum placentae inflammatio nonnunquam eo tempore oriatur, quo partus imminet, cavendum est, ne cum doloribus parturientium confundatur. Dolores illi in regione sacra et lumbari orientes, antrorsum vergunt ad regionem hypochondriacam et partes genitales externas, unde ad femora porrigun-

tur. Subsequuntur libera intervalla, quibus finitis molimina redeunt, itaque periodismum offerunt; efficacia eorum in uterum aperta est, nam quo saepius repetuntur, eo magis uteri os mutatur. Symptomata febrilia nunquam hos dolores comitantur.

De placuntitidis decursu et exitu haec notanda sunt: utplurimum decursus minus rapidus est, id quod in universum dicere licet de inflammationibus organa laxa et spongiosa occupantibus. Huc accedit, quod febris mediocrem plerumque intensitatem habet et natura ad crises universales inducendas non satis promta est. Proinde morbus ad diem septimum, nonum et quod excurrit, perdurare solet; quanquam casus innotuerunt, in quibus ante septimum frangebatur crisibus, multo tamen frequentius accidit, ut terminum supra dictum longe excedat. Exitus faustissimus est resolutio, quae vel crisibus, vel lysi efficitur. Crises, quae celeriter inflammationem frangunt, symptomata ejus dissipant vitaeque normalem conditionem reddunt, per sudores atque urinam eveniunt, sed, ut antea adnotavi, rarioribus in casibus apparent. Faustum hunc exitum sperare poteris, si placoitis ab exordio rite cognoscebatur apteque curabatur, si inflammatio neque ingente cum rapiditate irruit, neque nimiam intensitatem impetravit, si tam febris mitiorem indolem, quam localia symptomata, inprimis dolores, mediocrem ostendunt gradum. Ubi lysis exoritur, inflammationis et febris symptomata non promte cedunt, sed paulatim, interdum admodum tarde, decrescunt et non solum valetudo universa diu turbari, sed

morbi etiam secundarii remanere possunt. Quod ad hos pertinet, primum nominanda est chronica inflammatio, quae per menses, ergo ad partum usque persistere potest, sed multo minus, quam acuta, signo pathognomonico cognoscitur. Inprimis autem organicae mutationes placentae inflammationem haud resolutam excipiunt, ut hypertrophia, suppuratio, induratio, hepatisatio. Num recte judicent, qui indurationem atque hepatisationem unum eundemque morbum sistere contendunt, ut Wilde, non decernam, certe autem d'Outrepont errat, qui indurationis et scirrhi notionem eandem habet.

Quemadmodum placoitidis diagnosis, ita quoque aetiologia ejus multis adhuc tenebris obvolvitur. Causae quaedam disponentes negari non posse videntur, errant autem, qui graviditatem iis adnumerant, siquidem inter hanc sanguinis major impetus ad uterinum systema locum habeat. Graviditas potius est conditio, sine qua morbus noster existere nequit, quum placenta alias non formetur. Si aetatem respicimus et hac de re experientiam consulimus, mulieres inter annum vitae vicesimum atque tricesimum versantes frequentius affici comperimus reliquis, multiparas quidem saepius, quam primiparas. Etsi probari nequit, corporis constitutionem singularem esse, quae dispositionem ad placentae inflammationes sistat, tamen Murat (1) affirmat, eas mulieres, quae diutius phthisi pulmonali aut

(1) Dictionnaire des Sciences méd. T. XLII. pag. 544.

lue syphilitica laboraverint, placentae morbis generatim crebrius submitti. Diathesis hereditaria, quam nonnulli defendunt, haud dubie corporis constitutione et morborum quorundam habitualium seminiis in organismo latentibus, nititur. Aëris constitutionem interdum praebere momentum disponens ad evocandam placentae inflammationem, suspicari quidem possumus, minime vero commonstrare, quum epidemiae placuntitidis nondum observatae sint. Aliquanto certius de caussis occasionalibus, saltem nonnullis in casibus, judicare licet. Haud dubie mechanicae inter eas primo loco nominandae sunt, ut totius corporis concussiones, uteri commotiones, quas plaga vehemens ad abdomen applicata, lapsus in ventrem, in dorsum, in os sacrum aut coccygeum inducere possunt. Porro huc pertinent labores difficiliores, magnam requirentes contentionem, inprimis qui prono corpore perficiuntur, ut onerum graviorum elevatio aut gestatio, a quibus gravidas sedulo abstinere oportet. Nec omittenda pressio abdominis, sive forte exorta, sive fasciis, cingulis similive apparatu effecta, nam etsi placenta per situm abditum inter omnia abdominis viscera ab externis injuriis maxime tuta sit, tamen eaedem propter adauctum sanguinis affluxum, propter intensiorem vim plasticam et propter summam systematis capillaris in placenta evolutionem, satis crebro occasionem exhibent, qua talis inflammatio producitur. Psychicae quoque affectiones, seu animi pathemata, quum in systema sexuale magnam exserant efficaciam, praetereaque sanguinis circuitum disturbent,

inter causas occasionales locum sibi vindicant; Brachet imprimis iracundiam, terrorem subitaneum, curas, sollicitudinem diuturnam accusat; attamen, ut mihi videtur, animi pathemata deprimentia et in longum protracta, morbos potius nervosos, quam inflammatorios, si chronicam inflammationem excipis, gignere valent. Pluris igitur hac ex parte facienda sunt incitamenta corporis materialia, ut nutrimenta excitantia et calefacientia, praesertim spirituosa largius hausta, aeque ac medicamenta vi excitante praedita. Causae antagonisticae et metastaticae haud parvi sunt momenti, ut suppressio sudorum tam universalium quam localium, praecipue abdominis pedumque refrigerium, morbi cutanei repressi cet. Denique organorum finitimorum, praesertim uteri, affectiones cum placenta communicari eamque inflammare possunt.

Prognosis et caute promulgetur et dubia semper habeatur necesse est, quoniam partim diagnosis utplurimum anceps, partim exitus, propter crises febriles raro apparentes, incertus est. Inflammationem placentae tam foetui quam matri periculum minitari, in introductione jam commemoravi; impedit enim, quominus hoc organon functioni suae, quae in sanguinis mutatione et foetus nutritione cernitur, rite satisfaciat. Porro tela laxa et spongiosa placentae uberrimum sanguinis affluxum admittit, unde circulationis perturbationes in vasis ejus capillaribus oriuntur et sic quoque liber circuitus, qui foetum inter et matrem exstat, offenditur. Quum hac de causa mutatio sanguinis solita

ac necessaria in placenta non eveniat, foetus aut debita quantitate pabuli destituitur, aut materiam accipit perversae mixtionis, ad nutrienda et excolenda organa haud idoneam; nam sanguis, qui per arterias umbilicales ex foetali corpore ad placentam pergit indolemque venosam habet, parum aut nihil ibi mutatur, sed receptus a primordiis venae umbilicalis, quae cum arteriarum umbilicalium finibus anastomoses alunt, talis revehitur ad foetum, qualis ab eo processit. Hinc fieri solet, ut infans sub his rerum conditionibus natus, colorem offerat pallidum, corporis maciem, vel omnium partium laxitatem, etsi in singulis ejus organis mutationes morbosae haud animadvertantur. Quodsi placentae inflammatio in perfectam resolutionem non transiit, revera mutatum hoc organon apparet: plerumque moles ejus est adaucta, color livescens, substantia solidior, pressioni magis resistens, simul autem friabilior exstat, digitisque facilius rumpitur, quam si statu gaudet normali. Maximam partem haec mutatio rubram pulmonum hepatisationem adaequat, quod non mirabimur, si similem utriusque visceris functionem intuemur. Matri praesertim ex eo periculum subnascitur, quod sanguinis circuitu per placentam turbato uteri vasa obruuntur et opplentur, imo metritis interdum exoritur. Altera parte vehementes sanguinis ad uterum congestiones intempestivam ejus contractionem inducere abortumque efficere possunt, qui saepe foetui lethalis, matri autem vel per se, vel per consecutivos morbos periculosus est. Si inflammatio placentae, inprimis superficiei ejus ex-

ternae seu uterinae, ipsum petit uterum, post morbum sublatum remanere possunt adhaesiones, interdum magnum ambitum atque soliditatem habentes, quae impediunt, quominus instante parturitionis tempore foetus et placenta edantur. Multae praeterea sunt conditiones, quae in praedictionem influunt eamque mutant: ut gradus, ambitus et locus inflammationis, stadium ejus et complicationes, constitutio mulieris affectae et aetas, graviditatis periodus, causae disponentes et occasionales, imprimis morbosae conditiones, corpori insidentes et placoitidi faventes, conaminum criticorum praesentia aut defectus, denique magis minusve promtum auxilium, quod aegrotantibus fertur.

Restat, ut de placoitidis curatione disseramus, in qua exsequenda indicationes quatuor respiciamus necesse est, quae ita sese habent: quaecunque causae disponentes vel occasionales morbum evocarunt eumve alunt, quoad licet, auferantur; processus vitalis topicus, qui per inflammationem exstat in placenta, mutetur; symptomata quaedam singularia, praesertim universalia, nec non complicationes, naturae suae convenienter curentur; crisibus aut lysibus quocunque modo succurratur et convalescentia, si intrare coepit, firmetur.

Prima indicatio iis in casibus maximi momenti est, in quibus inflammatio nondum exquisita, sed incipiens exstat, nam interdum contingit, ut causa sublata, processus inflammatorius intercipiatur, ergo incrementa ejus coerceantur. Ante omnia igitur sciscitemur, quaenam fuerit causa, nominatim occa-

sionalis, nam disponentes, ut aetas, constitutio corporis individua, aëris et tempestatis annuae ratio et quae praeterea huc referuntur, artis nostrae subsidiis plerumque superari nequeunt. Verum etiam causae occasionales nonnullae medicum, tollere eas conantem, fallunt, quibus psychicas praecipue adnumerare debemus. Saepe igitur in eo acquiescendum erit, ut causarum vis frangatur novaque eorum accessio caveatur. Aliter res sese habere solet, si causae antagonisticae vel metastaticae accusandae sunt, quippe quae revulsoriam methodum expostulent; magna etiam causarum mechanicarum, ut commotionis, contusionis, pressionis, ratio habenda est. Minime autem haec ita intelligas velim, ut quamque indicationem seorsim absolvendam putes, simul enim adhibenda sunt remedia, quae omnibus indicationibus, saltem primae, secundae et tertiae, respondeant. Inflammationem excultam frangere ac debellare, secundae indicationis est, cui scopo methodus antiphlogistica, varium per ambitum administranda respondet. Tam externis quam internis antiphlogisticis utendum est, inprimis sanguinis detractionibus, et universalibus et topicis. Venaesectio non in pede instituatur, sed in brachio, ut sanguinis affluxus magis ad superiores corporis partes, quam ad abdomen congeratur. Venaesectionum numerus et sanguinis detrahendi copia partim ex individua corporis constitutione, partim ex inflammationis gradu et ambitu, partim denique ex febris charactere et intensitate metiendi sunt. Quodsi enim mulier valida est et plethorica, inflammatio gravior latiusque

diffusa, febris vere inflammatoria, cum pulsu admodum frequente, duro, tenso, non modo largior sit sanguinis detractio (unciarum XII — XVIII) verum etiam repetatur, donec constans omnium phaenomenorum remissio obtineatur. Contra autem, si aegrotae corpus imbecillum est, si inflammatio levior, fere latens et loco minori circumscripta, si febris modo exiguas facit exacerbationes doloresque topici manifestissimas remissiones, imo intermissiones offerunt, venaesectio modo una eaque parcior (unciarum VI—VIII) instituenda, nec raro plane vitanda est, sufficientibus nimirum topicis sanguinis detractionibus. Effectus venaesectionum hic est: foetus partem sanguinis ex placenta obtenti impendit nutritioni, ergo retinet atque consumit, quo fit, ut minor ejus copia ad placentam revertatur, quam infans accepit; quodsi igitur universa sanguinis quantitas venaesectionibus diminuitur et placenta plus ad foetum transmittere pergit, quam recipit, vasa ejus vacuefiunt, congestio tollitur, inflammatio coërcetur. Statim post universalem sanguinis detractionem ad locales, nempe ad hirudinum vel cucurbitularum cruentarum applicationem, transeundum est. Cucurbitulae majorem cutis irritationem efficiunt, praeferendae igitur sunt iis in casibus, in quibus major ad cutem revulsio salutaris videtur, nempe si totus morbus synochae verae characterem prae se non gerit; ceterum et hirudines et cucurbitulae admovendae sunt locis, quae vel sponte vel tactu adhibito dolent. Repetita hirudinum applicatione tum praecipue opus est, cum fracta inflammationis

vi, dolores topici acerbiores et pertinaciores supersunt. Quibus omnibus peractis et locali inflammatione ita debellata, ut modo nonnullae ejus reliquiae restitent, ad absolvendam resolutionem inserviunt fomenta et cataplasmata emollientia atque relaxantia, ventri imposita; minus utilitatis unguenta a quibusdam commendata praestare videntur, ut unguentum hydrargyri cinereum cum oleo hyoscyami, vel cum opio, nam localis eorum effectus ad placentam haud dubie non penetrat. Balnea vero tepida universalia maxime commendari merentur, si febris vehementia mitigata est, etenim crisin evocare aut adjuvare possunt; eadem vel ex aqua mera, vel cum sapone, aut furfuribus triticeis paranda sunt. Haud minor, quam externorum, remediorum internorum usus est atque dignitas, inter quae etiam antiphlogistica, quanquam rerum conditioni accommodanda, primum locum sibi vindicant. Si inflammatio eam habet indolem, ut venaesectio largior, imo repetita, requiratur, kali nitricum in usum vocandum est, nimirum solutio ejus cum mucilagine aliqua, ut irritatio localis, quam tunicae intimae ventriculi et intestinorum hoc remedium infert, caveatur, nam postquam in vias corporis secundas, i. e. in humorum circuitum transiit, vim demum antiphlogisticam exserit. Sin vero placoitis mitior, dolores mediocres, febris levior apparet ideoque venaesectio aut parca, aut sanguinis missio topica sufficit, abstinere licet a kali nitrico; prosunt his in casibus salia antiphlogistica blandiora, inprimis tartarica, ut kali tartaricum et tartarus natronatus, excepto ta-

men tartaro boraxato, quippe qui specificam vim in uterum exserat sanguinemque ad eum alliciat. Commode salibus antiphlogisticis nominatis praeparatum aliquod hydrocyanicum, ut aqua laurocerasi, vel amygdalarum amararum, adjungitur. Multi calomelas salibus neutris et mediis praeponunt, attamen hoc remedio caute utendum esse puto: quum enim gravissimum sit antiplasticum et sanguinis foetalis plasticitas turbata placentae functione diminuatur, facile infans detrimenta inde capit, ita ut cachecticus aut leucophlegmaticus partu edatur. Proinde calomelane, et quidem minoribus ejus dosibus, tum demum utendum esse arbitror, cum reliquiae inflammationis, quae aliis medicamentis resistant, discutiendae sunt. Tartarus stibiatus, qui multis inflammationibus egregie medetur, ne tum quidem adhibendus est, cum placuntitis causae rheumaticae, ut refrigerio, originem debet, quia vomitus, quem metui semper oportet, concussione corporis non matri tantum nocet, quum in quaque inflammatione motus vehementiores vitandi sint, sed etiam abortum evocare potest. Nonnunquam tamen, si rheumaticam indolem morbus habet febrisque diminuta est, solutioni kali nitrici aliquid vini stibiati addere licet. Alvi excretiones debito modo sustineantur; itaque si obstructio locum habet saliaque purgantia interne praeberi non debent, opus est enemate aperiente, emolliente. Regimen atque diaeta aegrotae magni sunt momenti: imperentur ergo corporis quies animique securitas, temperatura media, tepidiuscula, situs corporis supinus, cibi potusque initio refrige-

rantes, aciduli, postea mucilaginosi aut leviter nutrientes.

Quod ad indicationem tertiam (symptomaticam) pertinet, praesertim febris concomitantis ratio habenda est. Quae ubi synochae characterem prae se fert, non aliam curationem expostulat, quam inflammatio ipsa, fieri tamen potest, ut indolem acquirat erethisticam, asthenicam, nervosam. Ubi magnus in corpore erethismus exstat, demulcentia in usum vocanda sunt, inprimis narcotica nonnulla frigida: aqua laurocerasi, amygdalarum amararum, extractum hyoscyami. Sunt etiam, qui opium commendent, praecipue ad demulcendos dolores atrociores. Sed opium his in casibus revera medicamentum anceps est, imo si fracta jam sit inflammatio, non sine maxima providentia adhibendum. Nominatim d'Outrepont (1) affirmat, narcotica matri oblata damniferum effectum in foetum exercere, speciatim vero opium dispositionem ad morbos convulsivos proli impertire, id quod per experientiam sese compertum habere testatur, exemplaque nonnulla addit. Quam sententiam, nobis quoque probatam, his verbis confirmat: utinam medici observationes illas animo perpendant! Notum enim est, infantes a matre debili aut aegrota editos rarius servari, quam quorum sana validaque mater est; nemo tamen reputat, morbos infantis paulo post partum orientes ex medicamentis noxiis originem ducere posse, quibus mater inter graviditatem usa est. Febris asthenica, ad

---

(1) Gemeins. deutsche Zeitschr. f. Geburtskund. B. I. p. 112.

nervosam vergens, non plane quidem methodum antiphlogisticam respuit, quia topica inflammatio debet resolvi, attamen illa magnam reposcit modificationem. Proinde tantum cucurbitulae cruentae, aut hirudines, postea vesicantia et rubefacientia adhibenda sunt, quippe quae simul nervos excitent et nonnullis in casibus excitantium internorum vices sustinere possint. Sin opus est, ut ad interna confugiamus nervina, ea eligamus oportet, quae systematis vasorum actionem quam minime incitent, quibus praeter vegetabilia nonnulla, ut millefolium, absinthium, praecipue liquores ammonii quidam adnumerandi sunt. Quae ad putridum characterem vergit, febris antiseptica medicamenta requirit, inprimis acida mineralia: acidum sulphuricum et muriaticum; antiphlogistica tantum per breve tempus, magnaque cum modificatione et circumspectione adhibere licet; ipsa curatio topica, initio debilitans, non multo post cedere debet excitanti et roboranti.

Symptoma locale, quod interdum medici attentionem requirit, ischuria est, cui occurrere studemus remediis blandis, mucilaginosis, v. c. mixtura e lycopodii seminibus parata; sin autem haec non sufficiunt, ad catheterismum transeundum est. Praeterea, id quod ad prophylaxin pertinet, medicus eo semper eniti debet, ut caveatur abortus; errant enim, qui facto abortu focum inflammationis, ergo hanc ipsam quoque tolli, salutique mulieris hoc modo succurri, contendant. Quamquam enim ex omnibus, quae in hocce opusculo diximus, facile elucet, sanandae placoitidis spem mediocrem esse, tamen exempla inno-

tuerunt, in quibus non modo valetudo integra restituebatur, sed etiam partus posthac rite absolvebatur; e contrario abortus vitam infantis aufert, matris autem haud raro in discrimen vocat.

Crises si apparent, aptis remediis sustentandae sunt, nimirum diaphoreticis et diureticis, iis autem, quae cum morbi indole et stadio consentiunt; non raro aptum rigimen ad sustinendas crises sufficit. Si denique mulier, fracta inflammatione, ad convalescentiam processit, primum maxime interest, ut omnes injuriae ab ejus corpore et animo arceantur, quae vel novam mali exacerbationem inferre, vel reliquiarum resolutionem impedire possint; deinde etiam diaeta et regimen ita gubernanda sunt, ut vires morbo infractae non subito, sed paullatim instaurentur.

VITA.

Natus sum ego Mauritius Koellner, veteri fidei addictus, Krzepiciis, oppido regni Poloniae, anno MDCCCXIII, patre optimo Henrico, matre dilectissima Joanna, e gente Schnitzer, quos morte abreptos valde lugeo. Primis litterarum elementis partim domi, partim in scholis patriae imbutus sum. Anno h. s. XXXIII Berolinum veni et a Rectore Beato Rust in numerum medico-chirurgorum receptus sum. Per quadriennium hisce interfui praelectionibus: Ill. Schlemm de osteologia et syndesmologia; Ill. Schultz de encyclopaedia et methodologia medica nec non de botanice et historia naturali; Cel. Turte de chemia et physice; Ill. Mueller de anatomia theoretica; Ill. Mueller et Schlemm de arte cadavera rite secandi; Cel. Eck de physiologia atque pathologia et therapia generali; Ill. Horn de pathologia speciali; Cel. Isensee de pathologia et therapia speciali; Cel. Ascherson de chirurgia; Cel. Froriep de akiurgia; Ill. Osann de materia medica; Ill. Kluge de

ossibus fractis et luxatis; Ill. Casper de arte formulas medicas rite concinnandi; Ill. Busch de arte obstetricia.

Anno XXXVIII h. s. quadriennio absoluto in patriam redii, ubi per annum commoratus sum. Deinde iterum Berolinum me contuli testimonioque gymnasii Friderici Werderani instructus ab Ill. Twesten, t. t. Rectore magnifico, civibus almae universitatis Berolinensis adscriptus sum, et Ill. Hecker, gratiosi medicorum ordinis t. t. Decanus, in numerum studiosorum artis salutaris me recepit.

Ex isto tempore hisce interfui praelectionibus: Ill. Gabler de logice; Ill. Lichtenstein de zoologia; Ill. Weiss de mineralogia; Cel. Dove de physice; Ill. Rose de pharmacia; Ill. Schultz de botanice et physiologia; Ill. Wagner de pathologia et therapia speciali nec non de medicina forensi et politia medica.

Exercitationibus clinicis medicis, chirurgicis et obstetriciis interfui Ill. Osann, Cel. Wolff, Cel. Barez, Cel. Truestedt, Ill. Kluge, Beat. Rust, Beat. de Graefe, Ill. Juengken, Ill. Busch.

Quibus omnibus praeceptoribus meis Illustrissimis, Celeberrimis, optime de me meritis maximas, quas habeo, ago gratias.

Jam vero tentaminibus, et philosophico et medico, nec non examine rigoroso coram gratioso medicorum ordine rite superatis, spero fore, ut dissertatione thesibusque publice defensis, summi medicinae et chirurgiae honores in me conferantur.

THESES.

1. Vaccina hodierna primariae suae efficaciae multum perdidit.
2. Causa praedisponens validior est ad morbum procreandum quam occasionalis.
3. Methodi antiphlogisticae usus in syphilide curanda non semper est laudandus.
4. Scrophulosis et rhachitis morbi sunt diversae naturae.